

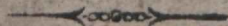
2
191

Luggemisse-Namat

hinge kasfiks, maenitsusfiks

ning

Sppetusfiks.

Tallinnas,
trükkitud Gresseli Kirjadega,
aastal 1815.

Imprimatur.

Dorpat, am 17. Januar 1814.

Censor Roth.

Lector an der Kaiserl. Dörptischen Universität.

**Maenitfusse fanna,
kuidas selle ramato luggemissest
woib kasso sada.**

1.

Armas sõber! kui sa Jeesuse õppetusest tead, et sulle suremata hing on, ja et sulle surm ning kohhus, ja siis ehk iggawenne õnnistus, ehk iggawenne hukatus ees on: siis ei woi se sulle ka mitte üks pühhas olla misuggused mõtted so süddames, ja misuggune so usk, ning so ellamisse wiisid, ja teud siin ma ilma ellus on; waid sa pead ennast diete läbbi katsuma, ja küsima: kas ma ollen nenda, kui Jummal, ja temma käs, ja mo omma süddame tunistus mind käsowad olla? ja misugguseks pean minna sama, ja kuidas ma woin nisugguseks sada, et ma woin iggawest ello pärrida?

2.

Kes ennast tõsise süddame nou ja tundmisega nenda läbbi katsub, selle süddame tunnistus on juba üllewelt üllesärratud, ja nisuggune inimene ei pea sedda murret omma hinge eest mitte süddamest ärrakautama, kui se ka peaks

ta süddant pisfut waewama. Agga kellel se murre alles pudub, sellel woib sesinnatse ramato luggeminne, ja need juttud, mis selle ramato sees ültespandub, seks tulla, et se murre temma sees touseb. Kui siis ühhe, ehk teise jutto luggemise läbbi se mõtte so süddamesse tulleb: oh ollekün minna ka nisuggune innimenne! ehk: peaks mind Jummal hoidma nisugguse patto sisse langemast, ja nenda õnnetumaks samast, kui se, ehk teine partune; ennast on patto läbbi teinud, kellest ma siin mo maenitussseks loen; siis pallu Jummalat wa:si, et ta sind wõttab ärratada, walgustada, ning, so meelt parrandada. Pallu omma Õnnisteggiat: Issand Jesus, ma ollen furnud, te mind ellawaks! ma ollen haige waimo polest aita mind, ning te mind terweks!

3.

Meie peame heaks innimesseks sama. Ja kui meie tõeste head olleme, nenda kui Jummal tahab; siis on meil ello, rahho, troost ning iggawesse ello lotus. Agga kui meie kurjad ning santid olleme, se on, kui meie teist wiisi ellame, kui Jummalga sanna, ja meie süddame tunnistus meid juhhatawad; siis on meil mitmesuggune hädda, waew ning abhastus, ja iggawesse hukatusse kartus. Same nüüd siit ilmast ärra läinud, siis leeb neile, kes head olnud, weel surem õnnistus ollemas, kui neile siin ma peäl olli, ja neile kes kurjad olnud, weel surem piin ja abhastus ollemas, kui nendel siin ma peäl olli. Sest nenda, kui meie siin olleme olnud, nenda lähhame teise mailma sisse.

4.

Meie ep olle mitte nenda head, kui meie pe: affime ollema; agga meie peame heaks sama. Piibli ramato sees leiame meie sedda juhhatamist, kuidas meie woime heaks sada. Sedda ramatut pead sa siis luggema. Se on tõssi, et meie süddame tunnistus, ja meie moistus, ja üks tahhele pannia meel meitel ka ühheks juhhatajaks on; agga Piibli ramat juhhatab meid hopis selgemiane, ja wäggeramal wiil. Kui sa ka olled neid õppetussi, mis sa nores põlwes piibli ramatust olled kuulnud ka ennamiste unustanud; siis ometti so süddame tunnistus leeb sulle ifka monned õppetussi mele tulletamas, ja sulle teada andmas kuidas so luggu on, ja kuidas so luggu peaks ollema. Agga ma pallun sind: hakka ueste piibli ramatut luggema. Ja kui sa piibli ramatut kätte saad, siis hakka ue testamenti sees luggema; sest seal sees räkib Jummal poeg Jesus Kristus soga, kes on tulnud ma ilma sisse partusid, se on nisuggusi waesi innimesi, kui sinna olled, õnsaks teggema. Temma annab sulle udes testamenti omma tahmist teada ja kutsub sind armolikkult, et sa temma jure tulleb, ja ta õnnistust iggawewa melega wasto wõttad. Ioe esiteks agga pisfut, ja mitte ennam, kui sa moistad. Ioe isseärranis Jesusse ellamist ja temma sindinud asjad, ja keif sedda, mis meile seal temma õppetussist, ja temma pühhast ellamisest, ning temma hirmsast wallust, ning surmast, mis ta sinno ees kannatanud, ültespandub on. Küllab siis üks tundminne touseb, mis enne polle mitte so sees olnud.

Agga enne, kui sa hakkad luggema, ning ka luggedes, õhka, ning pallu Jummalat temma waimo pärrast, ja loda selle sannapeäle, mis Jesus on ütlenud: taewane Isa tahhab pühha waimo neile anda, kes tedda palluwad. Pallu siis Jummalat ni lapselikkal wisil, kui üks laps omme wannemid, ehk kui sa isse ühte head innimest pallud, kelle käest sa lodad middagit sawad. Ärra tüddi ka mitte ärra pallumast, senni kui sa tunned, et so süddame sees üks ligutamine on, mis sinnule murret teeb omma hingele pärramat luggu nouda.

Kui sa hakkad pisut waimo wägge ennese sees tundma, küü sa siis ka leed pea tundmas, et sa polle mitte ni hea, kui sa peaksid ollema. So süddame tunnistus leeb so mele tulletamas, et sa ommas ellamises mitte head asja olled mahajätanud, mis sa olleksid piddand teggema, ja et sa mitte kurja asja, mis Jummal sanna sees selgeste keeltud on, olled iggatsenud ja teinud. Kui sa agga sedda käsko ennese ette wöttad: sa pead Jummalat omma Islandat armastama keigest süddamest, ja keigest melest, ja keigest hingest. Se on: sa pead Jummalat ennam armastama, kui keit maid asjo keige so ello aial, nor st põlwest otsani. Kui sa niüd ennast selle käsko järrele läbbi katsud; siis pead ja küü tundma ning üllestunnistama: sedda polle ma weel ilmasgit teinud; waid wastane meel Jummalat ning tehma käskude wasto, ja tännamotta, uskmatte ning sannakuulmatte südda

on küü tännini mo sees olnud. Ja kui sa jälle selle käsko peäle mõtled: sinna pead omma kiggimisi armastama kui isseennast; siis leed sa küü pea tundmas, et sa polle sedda käsko mitte täitnud, waid olled mitto korda ja mitmel wisil tedda wiylanud, kaetsenud, keelt ta peäle kannud, ja teoda laimanud, söimand, kõwwa ning hallastamatta, karmwal ning ülle kohtune ta wasto olnud, ja uykusse, ahnusse, ning wiyhha läbbi temmale, ning ka isse ennesele kahjo teinud.

Olled sa sedda tunda sanud, siis pallu ka Jummalat kangeste, et ta sulle keit muud hingewigga dussed, ja so süddame rikmist ning rojastust ja so hingele nõddrust ka öiete ellawalt tunda annab. Widda ennam sa sedda Jummalat käest pallud, sedda ennam leed sa tundmas, et sa toeste selle wiytlusse wäärt olled, mis Jummal sulle ommas sannas ahwardab. Sa olled ka wahhest issegit jubba tunda sanud, et pat innimest õnnetumaks teeb, se läbbi et sa wahhest omma wallatusse ja patto läbbi haigusse ehk häbbi ehk waesusse ning morne hädda sisse olled sattunud. Agga hopis surem on weel se kahjo; mis pat so hingele teinud. Sest pat on so hingele hopis ärrariknud, so süddant kõwaks teinud, nenda et sa lusti ning rõmoga kurja teed ning armastad, agga Jummalat tahtniese ja temma waimo heale wasto hopis wastane olled: Waene hing! sa tead et Jesus Kristus sinno eest on surnud, ja et ta sind armastab, sulle head sowib ja sulle iggawest õnnistust saatnud, ja siis ei ep olle sa ennast weel mitte ta ommaks annud,

sa olled alles uskmatta; sa pollegit weel mitte pattude andeks andmist ning Jummalala armo ning õnnistust ta jurest otsinud, egga wasto wotnud, egga tedda ta armastusse eest tannanud!

8.

Põra keigest süddamest selle Õnnisteggia pole, ning oksi omma hingele temma werre pärrast armo ja hingamist. Sedda sa leiad, kui sa omma patri tundes ning kahhetsewes temma jure tulleb, armo ning pattude andeks andmist usklikko süddamega ta käest pallud ning oksi, ja ennast nenda ta ommaks annad, et sa temma ikke ennese peäle wõttad, omma tahtmist ärrasalgad ning temma sanna ja tahtmise järrele elad, ja ta käest allandust ning tassandust õppid. Kui sa siis sedda ramatut loed; ning kuled kuidas teised innimesed siin ma ilmas on ellanud; siis küsi ka isseennese käest: kelle sarnane minna ollen? ollen ma selle kurja innimese sarnane kellest ma siin loen, ehk selle hea innimese sarnane, kes mulle siin saab määrgiks ette pandud? kui sa nenda omma süddant läbbi katsud kül Jummalala waim sinnule siis ka tunda annab mis sugune sa isse olled.

9.

Agga kui sa peaksid ka armama, et sa polle mitte ni paljo, ja ni rasked pattud teinud kui monni teine innimenne, ja et sa olled kauniste kombede sees ellanud ja ennam õigust takka nõudnud kui teised; siis pead sa ometti tundma, et sa Jummalala ees weel wägga süallune olled. Sest kui sa ennast õiete läbbi katsud, kül sa siis tun-

da saad, et weel monni kurri himmo, ehk monni pat so sees on wallitemas, ja et ka nendegit heade teggude jures, mis sa olled teinud so süddame nou ep olle nenda puhhas ning õige olnud, kui se olleks pidanud ollema; ja et ka monned head teud so käest on teggematta jänud, mis sa ollksid pidand teggema, ja et sa polle mitte ni paljo kaswanud õigusse ning heade kombede poolest kui sa ollksid pidand kaswama. Isseännis leed sa tundmas kui sa ennast Jummalala palle ees läbbi katsud, et usk Jeesuse sisse, ja armastus temma wasto ep olle mitte ni kange so sees, kui ta peaks ollema. Ja ülle sedda pead sa ka weel tähhele pannema et sa surma tunnil weel monned wiggadused tunda saad, mis sulle praego weel tundmatta on, ja et so õige kohtomõist ja sind selgeminne tunneb, kui sa isseennast tunned, ja et temma ka need pattud meles peab, mis sa ammo olled unnustanud. Kui sa sedda keit õiete tähhele panned ning süddamesse wõttad; siis ei woi sa ennast kül mitte ennam parremaks armada kui teised, waid pead küsima: mil wiisil woin ma õiget rahho, ning mele parrandamist ja puhhitsust kätte saia?

10.

Kui sa miid ennast nenda Jummalala palle ees olled läbbi katsunud, ja olled tunda sanud kui ärrarikkutud sa olled, ja kui sant sinno süddame luggu on; kül sa siis ka hakkad küsima: mis pean ma nüüd teggema, et ma õnsaks saan? Sest kui sinna olled tunda sanud, et so

süddame luggu sant on; siis moistab so süddame
tunnistus sind hukka. Agga se on meleparrandamisse
hakkatus, kui innimenne abhastusse ning kib-
beda kahhetsemisega omma pattust luggu tunneb;
sepärrast ärra kofku mitte wägga ärra, waid pallu
pühha waimo, et ta sulle õiget kurwastust omma-
de pattude ülle annab. Se on tössi, kui sa ella-
walt tunda saad, et ja omma Isandad ning Jum-
malat ni kaua olled põlgnud ning mahhajätud, ja
temma käsud ülleastnud, siis peab so südda wae-
wa ning abhastust tundma. Pat on nutto wäärt;
fest pat on kässo ning seädusse ülleastminne; ja
kes patto teeb, se on tänamatta Jummalat ning
Jesusse wasto. Agga se õige meleparrandamine
on se, et sa sellepärast, et Jesus Kristus sinno
pattud hirmsa pina ja walloga, kui se ilma suta
Jummalat tal on kannud ja ärraleppitanud, keif
pattud hakkab wihkama, ja lasjed pühha waimo
lääbi ennese sees sedda kindlat nou kinnitaba, sur-
mani pattud mahha jätta, ja keif omma süddant
ja meelt ning ihho liikmed hopis omma Jumma-
lale anda ning temma armoõppetusse järrele ellada.

II.

Kui sa nüüd tunned et nisuggune nou hakkab so
sees liguma, siis põra kofhe, nenda kui sa olled
Dnnisteggia pole, keige omma patto waewa-
ga. Dnnisteggia on iggas kofhas kus sinna olled,
ja temma woib sulle näitaba kuidas so südda peab
rahho sama, ning kuidas sa tõeste woid pühhitse-
tud ning parrandatud sada, nenda et sa selle pat-
tuse ma ilma, ning pattuse ihho sees segitpärrast
nenda woid ellada et sa ennam mitte nisuggused

pattud ei te, mis siad woifsid hukka moista. Sest
wata se on se õige kirja õppetud, ja Jesusse omma
fanna: tulge minno jure, kes teie wae-
watud ja koormatud ollete, minna tah-
han teile hingamist sata. Wõtke ennes-
te peäle minno ikke, parrandage meelt ja
uskuge armo õppetust, et minno teie pattud ollen
kannud ja teile õnnistust kannud, wõtke minno
armastusse kässo sannad wasto ja ellage nende jär-
rele, siis leiata teie hingamist ommade
hingedele. Jesus on omma täie sanna kuul-
misse ja pühha ellamisse ja omma kannatamisse
ja surma läbbi meie pattud ärraleppitanud. Se
karristus, mis meie olleksime pidand kandma,
kui ta polleks sedda kannud, olli temma peäl,
et meil pididi rahho ollema, ja temma
muhkude läbbi on meil terwis tulnud.
Sest Jummal on tedda, kes ühhestki
pattust ei teädnud, meie eest patto õh-
riks teinud, et meie pididime Jummalat
õigusseks sama temma sees. Sepärrast
moistetakse meid armust õigeks, se är-
ralunnastamisse läbbi, mis Kristusse
Jesusse sees on, usso läbbi temma wer-
res, nenda et temma need pattud mis on
sündinud, ei arwa süüks. Ja sellele, kes
mitte teggude peäle ei loda, waid ussub
selle sisse, kes sedda Jummalat kartma-
ta õigeks moistab, sellele arwatakse tem-
ma usk õigusseks. Sest meie teud ep olle il-
mas mitte ni täielisjed, et junniks nende peäle lo-
tu, ja se on jölledus ning pimmedus, kui inni-
menne arwab ommade teggude läbbi Jummalat

ees õigeks sawad. Usklikkuttegit teud on alles wig-
gased ja nimmadgit ei woi nende peäle lota. Ag-
ga kui usk meie süddames on ellawaks sanud, ja kui
meie usk armastusse läbbi teggewaks sanud ja
meie siis armastusse ning tänno pärrast Jესusse
fanna järrele ellame ning temma heält kuleme ning
ta järrele káime; siis teme meie kül head teud,
agga ei loda süski nende peäle, ja mitte meie head
teud, waid meie usk arwatakse meile õigusseks,
ja nisugguse ellawa usso läbbi same meie siis Jum-
mala armo ning õnnistusse osfalisseks.

Selle teise küsimise peäle: kuidas ma woin
tõeste parrandatud ning pühhitsetud sada, et ma
ebdespidi jowan Jummalat tahtmist parreminne
tehha ja keif pattud ärrawoita? selle peäle kostab
Jესus: teie peate üllewelt sündima. Pühha waim,
se trõostia leeb sind usso läbbi ueste sünnitamas,
et sa ueks lomaks saad, ning uut meelt, mõtred ja
wisid kátte saad, kui sa temma armo ning lunnas-
tamise wágge usso läbbi ommas süddames tunda
saad, ja kui sa omma süddant annad, et pühha
waim woib omma armo tõdd so sees keelmatta teh-
ha, ja kui sa trüiste temma fanna — se on se fanna
sest ristist — ja temma káskude pole hoiad. Tõssi
kül! Inglise puhrust ei sa sa siin ma-ilmas kül
mitte kátte, sest se on tullawa ma-ilma ossa, waid
sa leed kül weel saggedaste tundmas, et so sees pat-
tused himnud touswad, ja et sulle ep olle õiget
lusti egga tahtmist head tehha, ja sa leed selle pärr-
rast monni kord kurb ollemas; agga kui sa tõs-
sise süddame nouga patto wasto panned, ja Jესusse
armo wágge õiete trüiste wasto wõttad ning pru-
gid; siis leed sa ometti kaswamas pühhitsemises,

nenda, et sa woib ütelda: Jესandas on mulle õi-
gus ja rammo; ja se waimo kasso: armastus,
rõõm, rahho pitk meel, heldus, trüus, tassandus,
kaspius, lewad ennast so ellamise sees ifka en-
nam ülles náitmas. Jესusse waim, ja ta fanna
ning sakramentid, temma head teggemised, ja ka
ta karristamised, ning ka so palwed ning so usk
lewad sind siis wimaks nenda walmistamas, et ta
sind woib Jummalat riki sisse wasto wõtta, kus sa
pead Jummalat pallest pallesse nággema, ja kus so
õigus ning pühhitus peawad táis sama.

Armas sõbber! se on se lühhike tee mis peäl sa
pead káima, mis läbbi sa woib ommast hinge häd-
dast peásetud sada, ning õigeks, heaks ja õnsaks
sada. On sulle kui sa ennast tunned ni üllesárra-
tud ollewad, et sulle tõsine nou süddames on, selle
tee peäle astuda. Kui sulle nüüd se meel on; siis
wõtta weel monned head nouud seks tarwiks wasto.

12.

Wata üksipiddise melega Jummalat peäle, kes
sind tahhab õnsaks tehha, ja kes sulle tahtmist ning
ka lõppetust annab omma, hea mele pärrast. Tem-
ma on sulle iggawesest aiaist õnnistust sowinud; ja
õnnistus on Jესusse läbbi tenitud ning walmistud.
Kül ta ka murret peab, et se so ommaks jääb.

13.

Astu siis omma patto koormaga temma ette, lo-
da kindlaste Jესusse werrise tenistusse, ja selle kal-
li tootusse peäl, et keif, kes temma sisse usk-
wad peawad pattude andeks andmist, ning waimo
wágge sama. Sa woib julgeste uskuda, et tem-
ma omma fanna peab;

14.

Se woib olla, et sa ei tunne ennast mitte nenda kurwa ollewad, kui sa olled teistest patto kahhetse waist hingedest näinud. Agga ärra waewa ennast selle pärrast mitte, ja ärra mõtle mitte: mo kurwastus ning kahhetseminne peab enneminne weel hopis suremaks sama, enne kui ma tohhi Jesusse jure astuda. Sest kui agga so südda sedda iggatseb, et pühha waim peaks, so süddames Jesust ärraselletades sind mele parrandamisest polest nenda ebdasi saatma, et so usk woiks ka mele parrandamisest wilja kanda, ja armastusse sees teggew olla; kül siis Jesus sind ebdasi satab ning sulle ka õiget patto kahhetsemist ja kindlat ellawat lotust temma armo peäle annab. Wõtta siis wasto, ning usuni paljo, ja ni kindlaste, kui sulle arm annab uskuda; ja ärra mõtle mitte: ma pean enneminne Jummalat armo kinnitust ja taewaste asjade täit osasamist ennesele sama, enne kui ma woin usoning mele parrandamisest wilja ülles näitada. Jõude on jubba wilja emma. Kui sa hakkad uskima; siis pea ka ühtlase kindlat nou heaks sada ja kurja wasto panna. Kui sa esimesest ja nõbdra usoga jubba sedda tahmist ning nou kinni pead, head tehha ning kurja mahhajätta; siis woid sa ennast Onnisteggiast rõmustada.

15.

Ja siis ulla iggapääw selle ue tundmisest järrele, mis pühha waim so süddame tunnistuses on ellawaks teinud. Mõttele iggawõhe teggo jures, mis sa tahhad tehha, mis so süddame tunnistus ning Jummalat sanna sind käsib tehha? Ja kui sulle

Jesusse ellamine, temma armastus ning tru sannakuulminne allati meles on kül sa siis ka warssi arro saad, mis sa pead teggema. Te siis selle järrele. Jummalat waim kinnitab so rammo ja annab sulle joude sest aiast, kui sa olled armo sanud ja usklikuks jänud. Ja kui sa armastusse, ning sannakuulmisest pärrast Jummalat wasto teed, mis õige on, siis on so tõ Jummalat sees tehtud. Jasseärnanis pea meles: midda ennam so pattune südda ehk so wanna Adam ning isse armastus üht teggo raskest arwab, ja midda ennam sa omma teggude jures ennast ärrasalgad, ning allandust ülles näitad; sedda ennam on so teud Jesusse mele pärrast.

16.

Olgo se lapselik armastus Jummalat ja sinno Onnisteggiat wasto, ja se nou temma mele pärrast olla, ja se rõõm temmast, sinno üllem sowimine. Panna ka need teed tühhele mis peäle ta sind juhatab; ja se kinnitago sind, et sa omma liggimesest wasto teed, mis sinno kõhhus on. On sulle õige usk ning armastus Jesusse wasto süddames, kül sa siis ka armastust, truust, tõssidust ning kasinust, ja tassandust ülles näitad keikide wasto kellega sa iggapääw ellad. Agga keik, mis sa teed, sedda te allanduses ja arwa sedda sureks armuks nenda ellada, kui armo-õppetust käsib, ja ärra mõtle mitte, et sa sellega woiksid Jummalat ees middagit teinida. Hoia ennast agga, et so süddamesest mitte üks sallaja kawwalus paigale ei jä. Ärra häbbene ka mitte üllestunnistades, et se annab woitelda ning waewa nähha, kui inimenne kitsa ello tee peäle tahhab jada, ja et se mitte kergeste ehk õiskades forda ei lähhä.

17.

Ärra lasse mitte ühte päwa möda miinna ilma katsumatta, missuggune so süddame luggu, ning so ellamine on. Ja kui sulle midbagit pudub; siis minne Onnisteggia jure, ja panne temma iggawest armastust, ning tä püa tähhele: ärra lasse ka mitte ühte päwa möda miinna, et sa polleks mitte ühte Jummalta fanna süddamesse wõtnud, mis sulle woib maenitusseks, ehk kinnitusseks jada; ja ärra lange maggama ilma tännamatta, Jummalta mitmesugguste hea teggemiste, ja armo ülesnäitmisest eest, ja tunne ka iggapaaw omma waimolikko waesust; agga kinnita ka so süddant selle rõmo ning kindla lotussega, et Jesand weel wõttab omma tööd so sees lõppetada.

18.

Wimaks wõtta weel ühte head nou wasso, kuidas sa sedda ramatofest ommaks kasuks woid luggeda.

Kui sa siin sees loed, kuidas teised innimesed on ülesärratud sanud ja meelt parrandanud; siis mõtle ka isse ennese peäle, ja kui sa isse ülesärratud olled; siis täna Jesandat ueste silmaweega omma ärratamise eest; agga kui sa weel mitte ülesärratud ei olle; siis pallu tedda, et ta sind ka wõttaks ennese pole tombada, ja omma fanna ning waimoga walgustada.

Kui sa loed, kuidas monni hing ühte isseärralisse armo tunda sanud ommaks süddame troostiks ning meleparandamisest; siis lasse ennast se läbbi Onnisteggia jure aiada, kes sinnule ka omma armo woib ilmutada sinno troostiks ning pühitsemisest; agga mil kombel, ja mil aial ta sinnule omma ar-

mo tahhab ilmutada, sedda pead sa üsna temma holeks jätma.

Kui sa loed, et üks innimenne ühte head kombe on ülesnäitnud ehk usso ning armastuse polest ühte kiusse wäärt teggo teinud; siis katse ennast läbbi, kas sa ka jubba olled sel wiisil teinud. Ja pallu Jummalat, et ta waimo wäggi sinnulegit peaks tahtmist ning joudo andma nisuggusi teggusid teha.

Kui sa loed, kuidas wiisi Jummal monned hinged isse teede peäle on juhhatanud; siis jätta omma Onnisteggia holeks mil wiisil temma süüd tahhab juhhatada, ja anna ennast agga hoopis temma kätte, ning ärra mõtle mitte, et ta sindki peab umbest sel wiisil juhhatama kui teised. Kui Jummal teab selgeste, mis tarwis tulled teikile. Se üllem assi olgo sulle ikka: et sa Jesust otsid, ja ennast annad, et ta woib ommad armo nouud so sees rõeks teha.

Ja kui sa loed, kuidas Jummal wahhest monnede innimeste palwed on kuulnud; siis olgo se so usso kinnitusseks ja mõtle se peäle, kuidas Jummal ka mitto forda so palwed on wõtnud kuulda; agga ärra mõtle mitte, et ta peab sulle ka ni selged märkid andma, et ta so palwed nenda kuleb, kui ta wahhest teistele on ülesnäitanud.

Ehk kui sa loed, kuidas monned hinged sure risti ning willetsusse sees on läbbi katsetud; siis ep olle sulle mitte karta, et nisuggune kannatamine ka sinno peäle tulled; agga se woib sulle ometti margiks olla, et sa enne, kui willetsus tulled, armo aujärje liggi astud, ning armo, ning abbi otsid seks aiaks, kui sulle abbi tarwis lähhab.

Ning kui sa loed kuidas Jummal'ommakste ees murret peab, ja neid aitab; siis usu kindlaste, et sinno taewane Issa sind mitte hädda sisse ei jätta, waid sind immelikkul wisil aitab, kui se tärw. s lähhab.

Agga kui sa siin loed, kuidas Jummal Jummalakartmatta innimesi nuhtleb ja kuidas nemmad õnnetust ning willersust enneste peäle saatwad; siis wõtta sedda ka ommaks maenitsusfeks wasto, et sa hõlega walwad, ning pallud, et sinna isegie ei lange, egga ommast heast järjest taggasi ei põra. Ja rägi ka teistele wahhest sedda ülles, mis sa siin olled luggenud.

Ja iggäuks kes seddasinnast ramatofest loeb prugigo sedda omma süddame luggu järrele. Olled sa weel alles ilma Jeesuseta ellamas, ehk olled sa leigeks ehk kälmaks sanud armastusfes ta wasto siis kishutago sind teiste innimeste head kumbed, et sa ka puad nende sees ellada; ja se, mis sa siin loed sago sulle ühheks ärratamisfeks et sinnage sedda head wõttad takka nouda, mis siin teistest innimestest ülles pandud.

Jssand isse aitago, ning piddago murret, et need asjad, mis selle ramatofese sees ülles pandud, peaksid iggäühhele, kes sedda loeb, õnnistusfeks ja hinge kasfeks jama! Amen!

* * *

Tõsõssed risti innimesed on wahhest seäl leida, kus ey olleks ükski neid otsinud.

Saksa maal ellas üks waene lesknaene omma tüttrega ühhes pisfokesses maias, ja toidis ennast boomwilla feddramisega. Temma ellas mitto aas-

rat nenda warjule, et ükski ei pannud tedda tähhele, ja et ta kül kiddew olli, ja waesus ning iyho wallo tedda waewas, siiski ta ei kaeband omma hädda ühhegi mule, kui Jummalale. Temma usk, ja temma tõsine waggadus ning kallis tundminne olli ka rahwale usna teadmatta. Se waene lesknaene jäi wimaks hopis haigeks, nenda et ta ei wõind enam tööd tehha, ja temma tüttar harris tedda ni paljo kui ta jõudis, agga nemmad ei kaeband ühhelegi omma hädda; waid kandsid omma risti tassasse-ning kannatlikko süddamega. Ja nenda läks selle hädda ning waewaga üks werende aasta möda.

Seäl kohhas, kus nemmad ellasid, olli üks suur pleki kōht, kus mitto innimest omma kangast pleksid; ja selle plekimisse üle olli üks noor mees pandud, kes selle plekimisse eest murret piddas. Temma olli sedda pisfokest maia, kus se lesk naene omma tüttrega ellas kül mitto forda näinud agga ta es tea mitte, kes seäl sees ellas. Agga üks forda näggi temma, et selle leske-naese tüttar joostes uksest wälja tuli ja nuttes ning kishendades känd üle pea kōkko löi. Langenborn — se olli selle noore mehhe nimi — läks joostes seina ja kulas mis ta wigga piddi ollema? Ja läks tubba ning näggi, et se waene lesk naene surreimas olli, ta pessi tedda adikaga ning katsus tedda aitada ni paljo kui ta moistis, ja se waene lesk naene hakkas jälle silmad lahti löma ning patremaks jama. Ja ninid sai temma keif sedda willersust nähha ning kuulda, mis need kaks waest innimest kandsid. Langenborn wõrtis siis kätte ja andis sedda nartufest rahha, mis ta ennesele olli korjanud selle waese leske-naese kätte ja kaskis sedda harrida. Pärast

sedda ta tullu sagedaste tedda kaulma ja tedda waatma temma haigusse, ja selle jures oppis ta ka temma tüttart tundma, ja sai temmaga tutwaks ja näggi et temma üks wagga, Jummalakartlik ning aggar innimenne olli, ja wimaks ta wöttis tedda ennesele naeseks. Se olli emmale sureks rõmuks; sest nüüd olli temmale wanna ea sees temma waimes toeks; sest ta olli üks wagga Jummalakartlik mees, ja ta toidis ning aitis tedda ni paljo kui ta joud andis. Monned innimesed kandsid kül keelt nende peäl ja immetellesid, et langenborni nisuggust kehwa tütruffo olli ennesele wõtnud ja arwasid ommas meles: kül need wimaks nenda waeseks jäwad, et kerjama hakkawad; agga Jummal olli sedda meest nende kahhe waese innimeste abbiks saanud, ja ta muretses ka temma ette.

Se wanna emma surri ürrikest aega pärrast sedda ja kirriko õppetaja andis temmale sedda head tunnistust: sedda õiget korristatse õnnetusse eest ärra; ta lähhab rahhoga. Jesaia ram: 57. peat. 1. 2. salm.

Need nored abbiello rahwas ellasid mitto aastat rahho sees, ja Issanda õnnistamine olli nendega. Agga ristid ja willestust said nemmad ka wahhest nähha. Esiteks surrid nendele monned lapsed ärra; üks pämis need kaks keige wannemat tüttart jäid neile ellusse; pärrast sedda sundis langenborni parram põlli haigeks, ja se haigus wöttis nenda woinust et ta jallast ilma jäi ja karko warral pidid kaima. Nüüd ei woinud ta ennam tööd tehha, ja ta olleks pidand meelt ärrahaidma; kui ta polleks mitte tõsine ristid innimenne olnud, kes Jummal peäle lotes temma käest abbi otis, kui omma nouusna otsas olli. Ta olli ka sellega rahhul mis Jum-

mal temmaga pidid teggema, kui ta ennast ka peäks keige alwemal wisil toidma. Temma lotus ei jätnud tedda ka mitte häbbi sisse. Üks kaupmees andis temmale nisuggust tööd mis ta kättega wois tehha, ja kus ta jallad ep olnud tarwis, ja nenda ta toidis ennast ommade kättega ja temma naene ning lapsed toidsid ennast kedramisega. Woib kül arwada, kui suur nende samiane selle jures olli, ja et nende iggapawane palloke nap kül olli. Agga et nende ellamine kül ni kitsas ja waewaline olli; siiski nemmad toitsid weel teisi waesi innimesi ja aitsid neid ning harrisid haigid, ja wötsid neid omma pissokesse maia sisse, ja sedda nemmad teggid selge ning puhta armastuse pärrast. Sest on nähha, mis suur Jummal arm nende sees ellamas olli.

Ei mitte kangel langenborni maiast ärra, ellas üks suur rikkes mees. Sellel olli üks ümmarda-ja, kes tedda jubba 20 aastat truiste olli teninud ja Jummal ning innimeste ees waggal wisil olli ellanud. Se tütruf olli jubba monda aega ühte seestpididist ihholikko wallo ning haigust kannud; agga siiski ikka omma tööd teinud; wimaks kaswis üks paise temma wasako jalla külges, ja jalg hakkas nenda paistetama, ja wallotas nenda libbedaste, et ta ei woinud ennam tööd tehha. Temma perremees olleks siis pidand temma eest murret pidama ja temmale abbi otsima; agga ta ei holind sest ühtegi, ja satis sedda waest tütruffo omma jurest ärra, fenni kui ta pidid terweks sama.

Se waene tütruf olli nüüd tullise hädda sees, kofta egga sugguwõssa ei olnud tale kus ta olleks woinud miina, ja kes tedda olleksid korristanud, wahhast olli ta ka ilma, ja sega olli temmale diece

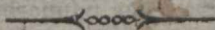
fitas kä. Temma hädda läks weel suremaks se
 läbbi, et ta omma jalga lastis harrida ühhest õp-
 pimatta innimesest, kes tale olli ütelnud, et ta
 temma jalga tahtis parrandada, ja kes ta wigga
 weel suremaks teggi kui ta ennegit olli. Ja ta
 perremees olli ni kõwra hallastamatta süddamega
 innimenne, et ta ahwerdas tedda ulitsa peäle ja
 uksest wälja lükkada, kui ta ei piddand pea parres-
 maks sama. Se sanna kirmastas tedda neyda,
 et ta Jummal pole kistendas ja mitme silma wee-
 ga temma käest palludes abbi otsis. Jummal
 kulis ka temma palwed ja aitis tedda. Se wagga
 Langenborn kulis, mis luggu temmale olli, ja et
 ta kül isegit ühhest jallast olli ilma jänud; siiski
 wöttis ta omma karko kät e ja läks lonkades kaup-
 mehhe jure, kus se tüttrek tenis. Rikkas mees kus-
 sis ta käest; mis sa tahhad? Langenborn kostis:
 ma tahhan teie ümmardajat teie jurest ärrawia,
 sest ma ollen kuulnud teie tahhate tedda ommast
 maiast ärraaiada, ja ulitsa peäle lükkada, sest et
 ta haige on. Kaupmees wastas: sulle ep olle en-
 neselegit ellamist, küllab sa tahhad mo ümmarda-
 jat selle pärrast ennese jure wõta, et sa saad tem-
 ma eest kerjada, et sa kerjamisse läbbi ni paljo
 saad, et sa woid tedda, ning isseennast toida. Lan-
 genborn kostis se peäle tassasse hälega: Innimeste
 käest ep olle minna kül weel ühtegi kerjanud; ja
 kui ma ka peaksin kerjama innimeste jures, siiski
 ma nisugguse waese innimese jure ei leeks tullemas
 kui teie ollete. Agga Jummal käest ollen minna
 kül kerjanud, ja lodan ka kerjamisse läbbi temma
 käest ni paljo sawad, et ma isseennast ning ka sedda
 waest haiget tüttrekko jowan toida. Agga jo teie

diete waesed ollete, et teie nüüd omma tüttrekko,
 kes teid 20 aastat on teninud haigusse aial ei
 jowa toida! Se sanna läks kül kaupmehhe läb-
 bi süddame, ja ta ei woinud sannagit selle peäle
 lausta, agga siiski ta ei hallastand omma ümmar-
 daja peäle. Langenborn palkas siis innimesi, kes
 tedda temma maiasse wiisid; et temma kül mitte
 temmaga tuttam, egga temma sugguwõsfast ei ol-
 nud. Ta armastas Jesust, ja selle hallastusega
 näitis temma ülles, et temma armastus Jesuse
 wasto tõsine olli. Agga temma teggi weel enim.
 Temmale olli üks wagga pisike tubba ning kambri.
 Temma isse omma naesega maggas toas, ja tem-
 ma laks tüttare kambri. Neil es olle enam kui
 kahhed woidid. Se haige ümmardaja sai keige par-
 rama wodi sisse pandud, ja Langenborn läks om-
 ma naesega kambri maggama ja temma laks tüttare
 piddid toas maas põhkude peal maggama, et nemmad
 woisid õse ikka sedda haiget aitada. Agga siiski
 läks selle waese tüttrekko haigus ja wallo ikka ras-
 kemaks. Langenborn wöttis siis kätte, ja läks üh-
 he wagga targa, õppetud arsti jure, kes üks Jum-
 mala armastaja olli, ja pallus tedda sedda hai-
 get innimest arstida. Tohter teggi sedda ka keigest
 süddamest, ja ilma malfota, ja Jummal õnnistas
 temma rohjud nenda, et se tüttrek ühhe näddali
 pärrast terweks sai. Se Tohter kes selle läbbi olli
 Langenborniga tutwaks sanud, ja näinud mis Jesus-
 se sarnane meel, ja südda temma sees olli; armas-
 tas ja auustas pärrast tedda ello otsani, ja Lan-
 genborn ellas kui üks Jummal laps ja läks
 wimaks siit ilmast ärra täie lotussega iggawesse
 ello peäle, ja jure rõmoga ning usfo julgussega

sedda pärrida, mis ta siin uskus olli lootnud.

* * *

Jesand Jesus! nenda on sulle iggas kohhas monned hinged, kes so ommaksed, ja armastusse sees sinno sarnatsed on. Oh saaksin minnagit ommas kohtas so ommaks. Te ka mind sinno sarnatses et minnagit, so armo läbbi sinno lunnastud hingede wasto woiksin nenda olla kui Langenborn, ja neile hallastust ning armastust üllesnaitada. Arrata ka iggas kohhas nisuggusi hingesid ülles, kes nenda kui sinna, waeste peäle hallastawad.

Jesus aitab patto wasto woitelda.

Üks mängi mees, kes enne ilka rahwale tantsimise tarwis olli Wiolit ning pilli aianud hakkas meelt parrandama ja jättis omma Wioli ning pilli aiamist mahha. Ürrikest aega pärrast sedda ta juhtus ühte kõrtsi, kus ta enne olli mänginud ja rahwas käisid ta peäle, et ta piddi pilli aiaama; agga temma ütles neile: ei ma nüüd enam sedda ei te; sest kui meeste ning naesterahwas teine teisega tantsiwad; siis tousewad ka lihhalikud himmud ning kurjad mõtted nende süddames. Sest kui ka mehhe südda puhtaks jääb lihha himmusustest, ehk siis ometti naeste rahwa süddames lihhalik himmo touseb, ehk kui naesterahwa süddames ei touse kül, lihhalik himmo, ehk siis omet-

ti meesterahwa süddamed on lihhalikude himmudega rojastud. Ja kes woib kül ütelda, et ta tantsimise jures puhta süddamega jänud? Kui ma nüüd teitele pilli aian; siis ma teen jo ennast teie patto ossalisseks. Mitto hinge on jubba tantsimise läbbi eksitud, ja horusse, rojusse ning lihomise peäle heitnud, ja omma ihho terwist ärrarikkunud ning ommad ello päwad lühhendanud. Sedda ma tean, ja sellepärrast ei woi ma teile nüüd enam mitte pilli aiada, sest muido minnagit jääksin sualusseks. Kas teie woite ütelda, et teie, kui pil saab aetud süddamest Jummal ning teie Sünnisteggia peäle mõlete, kelle jallad teie eest wärrisenud, kui ta teie pattud kandis? Ehk kas teie woite ütelda, et se tantsiminne üks Jummal meele pärralinne tõ on, ja et teie ei woi omma aega parrama tõga wita! Ja kui üks peaks tantsides hinge heidma, eks ma siis peaksin mitte wärrisema et ma temmale olleksin pilli aianud? Nenda räkis se mängi-mees, ja rahwas kuulsid kül temma kõnnesid agga nemmad ei wõtnud neid süddamesse, waid piddasid nou et nemmad tedda tahtsid wäggise sundida neile pilli aiada. Se läbbi touis ni suur tülli et üks kaupmees, kes reisi peäl kõrtsis õmaial olli, saksa toast ärratulli waatma, mis se piddi ollema. Se kaupmees olli üks Jummal armastaja ning õige mees, ja kui ta kuulda sai, mis tülli se olli, ja näggi, et rahwas sedda waest meest piddid peksma; siis ta astus nende sekka, ja sai omma maenitsusse ning targade kõnede läbbi neid ka surrotada. Ta ütles neile: kuidas teie woite lota üks lord taewa sawad, kui teie mitte ükspäinis isse patto ei te, waid kui teie

rahate ka teisi innimesesi sundida teid patto sees tenida ning kinnitada? Ja siis ta räkis neile ka kuidas nemmad Jeesuse ning temma waimo armo läbbi woiksid ommast pattusest ellamissest lahti päästerud ning õnsaks innimeseseks sada. Sedda naad wõtsid kuulda ning jäid wait ja lastsid sedda mängi meest lahti, ja kaupmees wõttis tedda ennese jure.

Mängimees räkis siis kaupmehhele keif omma luggu ülles, et temma üks waene mees olleks, kes soas olli ühhest jallast ilma jänud, ja et temmale üks kಿದ್ದew naene olleks, kes ei woinud ennam omma leiba tenida, ja nelli nõddra last; ning et ta ennemuisse kül olleks kacsunud pilli ning wioli aiamisega ennesele middagit tenida, agga et temma süddame tunnistus tedda illa selle pärrast olleks nominud, ja et ta sedda ammetit isegit olleks pattuks arwanud, ja et ta selle pärrast olleks sedda mahhajätud.

Kaupmehhele olli wägga halle meel selle wae-se mängi mehhe peäl, ja andis temmale rahha ning tootas temma ja ta perre eest murret pidada. Ta räkis ka temma pärrast ühhe moisenikkoga, kes wägga hea Herra olli; sesinnane kulas järrele kuidas se mängi mehhe luggu pididi ollema, ja kui ta teada sai, et se nenda olli, kui se kaupmees temmale olli räkinnud; siis ta satis temmale tööd, misga ta ennast illusaste wois toida, ja temma laks wannemat poega wõttis ta ennese jure moisa, ja need laks noremat andis temma heade innimeste jure kaswatikkuks. Nenda peäsis se mängi mees keigest murrest lahti, ja ellas pärrast kui Jummalä armastaja rahhoga.

ja Jeesus aitis tedda eddasi selle tee peäl mis igawesse ello sisse lähhäb.

Agga üks noor tallomees, kes sel aial nende selfsis olli, kes sedda mängi meest tahtsid peksta; olli need jattosid kuulnud, mis se mängimees kõrt-sis kaup mehhega aias, ja need sannad ollid nenda ta süddamesse lainud, et teisel õsel ei tulnud unni ta silmade sisse. Temma südda olli üllesärkanud, ja ta mõtles: kui minna nisugguseks jään, kui ma tännini ollen olnud, et ma agga omma lihhalikkude himmude järrel ellan, nenda kui ma tännini ollen ellanud; siis ma lähhän iggaweste hukka. Ta wõttis siis kätte ja laks teise päwa homiko selle kaupmehhe jire ja pal-lus tedda: olge ni head, räkige mulle ning juh-hatage mind kuidas ma sest õnnetumast ellust, mis mo lä on, woin ärrapeasta? Kaupmees teggi sedda, ja se noormees wõttis sedda juh-hatamist wasto. Ja kui teisel aastal se kaupmees jälle sedda teed kaudu tuli; siis ta kulas selle no-re mehhe järrel, ja sai ommaks rõmuks kuulda, et se noor mees kui tõssine risti innimenne õige tee peäle truiste kõndis.

Keif ma-ilma lust ja rõõm, mis Jeesus ja temma Jüngrid ning armastajad nende sannade sees: ärge armastage mitte ma-ilma, egga sedda mis ma-ilmas on, on ärrakelnud, teeb innimeste hingedele kahjo, ja monni hing on jubba ke läbbi kahjo sanud ja ekstid, ja monni inni-

mente on jo selle läbbi omma terwist rikkunud ning omme ello päiwi lühhendanud. Sest maailma rööm, ning lihha himmo, silma-himmo, ja ello kerkus ei olle mitte isfäst, ja ei sunni mitte Jummalat armastussega ühte. Kui innimenne sedda Jummalat kartmata ello ja heid ilmalikkuid himmusid armastab, ja kui maailma lust ja rööm maggus on temma meles, ei ta siis woi allati surma wasto walmis olla, egga einnast iggawesse ello wasto walmistada, egga puhhas süddames olla. Armas hing, kes sa sedda loed! saab se murre so hinge önnistusse pärrast so fees woimust wötnud, küllab siis maailma lust ka so meles alwaaks lähhab, sest et sa parramat asja olled leidnud.

Hea teggo tassub isseennast.

Üks Juda mees, kes mitto innimest olli petnud sai kinnivoetud ja omma pettuse eest kohto polest nubbeltud. Sai se nenda sanud, siis teised Juda mehhed põlgsid tedda ärra, ja ei wötnud tedda ennam ennesta seltsi. Se läbbi läks ta nenda waeseks et ta pididi kerjama hakkama. Temma tulli siis kerjades ühhe kaupmehhe jure, ja kaebas temmale omma hädda üteldes: mis pean ma waene nüüd teggema? Juda rahwas ei aita mind ennam mitte, egga wöta mind ennese seltsi, ja ristid rahwas ei aita mind ka mit-

te. Ma ollen nüüd öiete kahhe wahhel, kirkas on mulle käes ja ükski ei hallasta mo peäle. Eödd ei anna mulle ka ükski, ja kui ma ei tahha surra, siis pean ma warrastama. Kaupmees andis temmale siis nattuke rahha ja laskis tedda minna. Agga ürrikesse aia pärrast, kui ta olli luggemas ning Jummalat pallumas tulli se Juda mees jälle temma mele, ja ta mötles: se waene Juda mees on ometti ka innimenne, ja selle rahwa liike, kust mo lunnastaja on tulnud. Kui ma tedda ei aita, siis on mulle sest süüd, kui se waene innimenne wargusse peäle heidab, ning ennast weel surema önnetusse sisse satab. Ta wöttis siis kätte ning laskis sedda waest Juda meest üllesotstada, ja andis temmale rided selga ning 64 Rubla eest monnesuggust kauppa, ja ütles temmale: sedda keik kingin ma sulle, hakka nüüd sellega kauplema ning öigel wiisil omma leiba tenima. Juda mehhe südda sai selle heateo ülle nenda ligutud, et ta hakkas nutma ning wägga tänama, ja tootama eddespidi ausal wiisil ellada. Ta hakkas siis ueste jälle omma kaupaga kauplema, sai mehheks jälle ja tenis omma leiba ausal wiisil. Agga se hea teggo ei janud kaupmehhele ka mitte tassumatta. Juda mees kiris kaupmehhe heateggo iggas kohtas, ja et temmale hea kaup olli siis hakkas ta kaup hopis ennam jooksmakui enne, ja ta leidis selle Juda mehhe läbbi ni suurt kasso et need 64 rubla, mis ta Judamehhele olli kinginud, ürrikesse aia fees mitmewörre said tassutud.

Oh ärra põlga sa keddagit, kes önneto, willets, ehk waene on, olgo kül, et ta omma sü lüh-

bi õnnetumaks lainud. Eest temmale on muibogit kül kanda onnast willerisest. Nüüd, ehk tunned sa ühte waest ehk willerfat — olgo ta Judamees, ehk nisti innimenne — siis mõtle: et ta kül ei tunne weel Dnistsggiat; siiski on ta kalli hianaga ostetud ja diguse p. lest minno armsa Dniststeggia omma. Pallu siis esiteks nisugguse innimesse eest, ning katsu temmale ka head tehha. Kui ta peaks ka t nnamatta so wasto ollema, ja kui ta ka peaks so heateggo p ttaks prugina; siis n  b omerti Jummal sedda head nouu mis so süddames olnud, ja sunno head sowimist panneb temma t hhele, ja w rtab sedda heaks, ja so enneselegit woib se märgiks olla, et sunno meel on parremaks lainud.

Walle wandumisse nuhtlus.

 ks wallato pois, kes julgeste p tto tenistusfees ellas, olli ka ühte t ttrukko eksitanud. Se t ttruk sai mahha, ja et ta waene innimenne olli, kes ennast k tte peal piddi toitma, siis jäi ta p rrast, kui ta sai lapse sanud, ja ei woind ennast t dd tehha, ni waeseks et temmale es olle ennast joudo isse ennast, egga omma last toita. Ta läks siis selle poisi jare, kellega tale se laps olli olnud ja pallus tedda, et ta piddi last toita. Agga temma kargas ärra, ja jättis tedda ilma abbi- ja toitusteta. Ja et ta olli mitme

w rrase wandega temmale tootanud, tedda naeseks w tta; siis kaebas se innimenne wannemattele omma hädda ja räkis neile sedda luggu ülles, nenda kui se olli. Pois sai ettekutsutud, ja maenitsetud mitte julge melega patto patto peale tehha. Agga temma salgas sedda asja hopis ärra ja ütles julge melega: mul' polle temnaga ilmas teggo olnud. Ja et kül se assi sai temmale tõeks tehtud; siiski ta w lletles ning salgas sedda ärra ja wandus weel ennast selle peal, ja ütles: kui se t ssi on, ja kui ma ollen w lletlend, siis nuhhelgo mind Jummal! Se waene naesterahwas kurwastas ennast selle  lle ni w gga, et ta surri, ja temma laps surri ka ärra. Agga et keik rahwas teadsid, et se pois suallune ja ni julge sanni süddamega olli, siis ta jäi keikide eest alwaks ja  tski ei tahtnud ennast temnaga teggo piddada, et se kül olleks parrem olnud, kui t ssisfed ristinnimesfed olleksid ta hinge peale hallastanud ja tedda jälle dige tele juhhatanud. Agga et temma keikide innimeste eest olli alwaks lainud, se teggi omerti ni paljo, et ta hakkas ennese peale m ttem . Ta ütles ka ühhe t ttawa innimesse wasto: minno kurjus on wägga suur ja mo süddame tunnistus waewab mind w gga liaste. Mis sa arwad, kas peaks mo  llekohhus leppitud sama kui n. a. isse omma werd  rrawallan ja ennesele otsa teen? Se waene mees ei moistand tedda siis ka mitte Jummal sanna järele juhhatada, kuidas ta omma hingele woiks rahho sata. Ja et temma ei saand juhharat  ll k tte, kuidas ta onnast hinge koormast woiks lahiti sada; siis ta läks selle samma kohha peale kus

ta olli ni hi-mfaste wandudes wallestenud, ja
lastis ennast mahha.

* * *

Se sanna: Jõsand ei jätta tedda mitte nuht-
lematta, kes temma nimme kurjaste prugib,
lähháb ikka tõeks, et se kül siin ma-ilmas ep
olle mitte keik korrad nähha. Agga teises ma-
ilmas leme sedda selgeste näggemas, et se sanna öiete
tõeks lähháb. Ärra wannu egga wallele siis mit-
te, ärra húa ka kurja mitte, sest innimesed pea-
wad wiimsel päwal arro teggema iggauhhe tüja
sanna eest, mis nemmad on rákinud; waid rági ikka
mis tõssi on, ilma wandeta. Hoia ennast keige-
sugguse patto, ülle kóhto, ning santi teo eest; sest
muido sa langed ühhest pattust teise sisse. Agga
olled sa patto teinud; siis ärra wabbanda omma
patto mitte wallega; sest se lábbi teed sa sedda
kähewõrra raslemaks. Ja olled sa patto teinud;
siis katsu sedda kahjo, mis so patto lábbi tulnud,
jälle heaks tehha, kui ka mitte Jummalala ees,
ometti innimeste ees. Ja mõtle se peäle et sa en-
nast hopis õnnetusse ning hukatusse sisse saad
kui sa tahhaksid omma süüdame kurja tunnistust
se lábbi waigistada, et sa ennesele otsa teed. Se-
párrast kannata enneminne mis so tõ wáart on.
Dsi Jõsusse káest pattust pöormisse ning mele par-
randamisse armo, ja kui sa kuled et monni inni-
menne on patto teinud, ja nuhtlust sanud; siis õp-
pi moistma, et pat innimest õnnetusmaks teed ning
hoia ennast patto eest ning katsu, et sa omma hinge
peastad! Agga kes ennesele isse otsa teed, se
kukkutab ennast weel surema wallo sisse.

Äkkitse melega mees ning tark naene.

Üks mees, kes muido hea innimenne kül, ja
tõssine ning aggar tõ innimenne olli, olli nenda
ákkitse melega, et se keige wáhhem asfi temma ello
maias, mis es olle temma mele párrast, tedda
wois wihhale árritada. Temmale olli úkswágga
tark, ja hea ning tassane naene, kes hea melega
tahtis et temma mees woiks löbbus ning, lahke ol-
la, ja kes saggedaste sallaja nuttis, kui mees üh-
he tüja asja párrast wihhaseks sai. Mees armas-
tas tedda ka wágga ja ütles temmale saggedaste:
ma armastan sind nenda, et ma tahhaksin ka omma
ello so eest jätta; agga segitpárrast kukkus ta wih-
ha táide keigewáhhema asja párrast, mis es olle
temma tahtmisse järrele. Se naene mõtles, ja kat-
sus mitme wisi peäle kuidas ta wois omma meest
tasfasemaks tehha, ja wimaks olli temmale ka se
ródm nähha, et ta nou olli kórda láinud. Esiteks
ta katsus omma meest mitmel wísil rõnusta-
da, ning ka wahhest temmale koggematta pisso-
kesi asjo kintida. Mees ei teádnud esiteks
mitte, mis se pididi táhhendamaga, agga wimaks
ta hakkas tundma, et ta naese nou olli tedda par-
randada, ja tasfaseks tehha. Se lábbi ta hakkas
omma naest weel ennam armastama, ning auusta-
ma, ja isse ennast táhhele pannema ja ákkitse
mele eest hoidma. Agga segitpárrast ta sai weel
wahhest wihhaseks. Kui ta nüüd wihhane olli
siis astus naene löbbufaste ta jure ja ütles ta
wasto: ärra wihhasta ennast mitte, se woiks sul-
le kahjuks olla; mele pahhandusse ning wihhas-
tamisse lábbi rikkub innimenne omma terwist
árra, ja minna sowiksin ommeti et sa peaksid

kaua ellama; se woib kül olla, et sulle õige on wihhastada; agga mõtle se peäle, et innimesse wihha ei te mitte mis Jummal ees õigus on. Nenda ta pallus omma meest ja nenda räkis ta temmale löbbusa kelega. Ja Jummal aitis tedda ning õnnistas temma waewa, et ta nou forda läks. Mees jäi wimaks tassafeks, wihha jäi mahha ja temma armastas omma naest kahhe-wõrra ennam, kui enne, ja nemmad ellasid ommas abbiellus rõõmsaste ja lahkestes.

Üks hea maenitsus, mis heast süddamest tul-
leb satub sagedaste kasso, ning parrandab wahhest meie liggimest. Agga Jummal waimo arm on sinna jure wägga tarwis. Kui temma ühhe äkkitse melega innimesele woib Jesusse tassandust süddame ette panna; siis lähhab äkkitse innimesse meel pehmeks, ja innimenne hakkab habbenema, ja Jummalat palluma: oh anna mulle ühte tassast waimo!

Mõtles sagedaste se peäle, kuidas Jesus sinno ennesega kannatab! Sa teed iggapärw patto, ja kui ta tahhaks soga nenda tehha, kui sa wäärt olled; siis peaks ta sind iggapärw nuhtlema. Panna ka tahhele, kui tassane temma keige omma ello wiside, ning kombede polest ello aial olli, kui kannatlikkult ta kannatas, ni hästi risti surma, kui ka teiste innimeste pahhandused. Oh need eksitusjed, misga so liggimenne so wasto eksib ep olle wisiste ni sured; agga se wihha, mis so sees on, se teeb neid sureks, ja kautab Jummal kuiu so seest ärra. Mõtles se peäle et need, selle wasto sa wihha kannad, sellesamma kall

werrega on lunnastud, misga sa isse lunnastud olled, kedda sa ei pea mitte kurwastama, sest et Jesus neid armastab, ning hoiab. Mõtles, et innimesse wihha ei te mitte mis Jummal ees õige on, ja et se, kes omma liggimesse wasto wihha kannab, ja temmale kurja sowib, temma ees üks tapja on. Kui sa äkkitse melega omma liggimesse wasto olled; siis rikkud sa tedda ärra, ja teed temmale kahjo, ja monni woib ka se läbbi so ennesse sarnafeks jada wihha polest. Mõtles siis selle peäle, kui wiggane sa isse olled, ja kuidas teised innimesjed so ennesega peawad kannatama, et sa wihha mahhajattad, ning tassandast takka nouad, ja sel wisil Jesusse järrel käid; sest et sa üks surrelik innimenne olled, kes mitte ühte päwa woi julge olla, et surm sind ärra ei wõtta.

Üks auus tallopoeg.

Üks tallopoeg; kes nore ea sees kange tõ ning tarka maia piddamisega ennesele olli head warrandust forjanud, ning ommad ello-maiad ueste ning prikestes ehhitanud, sai wimaks nenda järje peäl, et ta ilma murreta wois ellada. Kui ta nüüd olli wannaks sanud, ja surm liggi tuli; siis ta hakkas weel selle peäle mõtlema, kas temmale pidid wahhest monne innimessega wölgo ollema. Ja et temma moistis kirjutada, ning keif asjad olli ülles pannud; siis wõttis ta omma ramato kätte, ja lugges sedda läbbi. Sedda luggedes leidis temma, et ta ühhe puseppale, kes tedda olli aitud ellosid ehhitada, hulga rahha olli wölgo jänud. Se pusep olli ammo surnud, ja temma lapsed, mis temma surma

aial puhhas nõbbrad ollid, ei teadnud sedda wõlga takka aiada. Wanna mees kõhtus siis wägga ärra, et se puseppa palka rahha olli maksmata jänud, ja läks kõhhe, ja wiis sedda rahha puseppa laste kätte.

Rui mitmed innimesed, kes üles ärratud on, ja omma hinge õnnistust hõlega otsivad, ja tahtwad rõõsised risti innimesed olla, on ometti selle asja polest weel hõletunud, et nemmad ei tassu keikite, mis nende kõhhus on. Se troost, et Jummal meile Jesusse parrast meie patto wõllad on andeks annud, peab meid ärratama tassuda, kus meie ial enne olleme hõletuse läbbi teistele kahjo teinud. Se on üks wägga tarwelinne asji, et meie kõhhe ärratashume, kus meie mele middagi tulleb, mis meile tassuda tulleb. Sest se woib muido juhtuda, et meie tassumrinne parrast hiljaks jääb, ja et suur kahjo se läbbi tulleb.

Jummal kuleb naese palwet omma mehhe mele parrandamisest eest.

Üks naene, kes mitto aega ühte süddame kurwastust tundis, ning ei teadnud mitte, mis kurwastus se pididi ollema, wõttis kätte ja kaebas omma süddame kurwastust monnede innimestele, kes rõõsised risti innimesed, ning Jummal armastajad ollid. Need ütlesid temmale: se on üks kurwastus hinge kasuks, mis sulle on. Põra sa selle kurwastusega Jesusse pole, sest temma tahhab siis sind omma õnsa osasamisest sisse tombada, ja kui sa selle kurwastuse läbbi ennast lassed mele parrandamisest pole aiada; siis põrab sulle Jesus sedda kur-

wastust rõõmiks. Se naene kulis kül sedda head jutto, ja nou andmist, agga ta mõtles isseennest: sellega on aega kül! Rui nüüd need innimesed, kes temmale sedda nou ollid annud monne aia parrast ta käest küsissid: kas sa olled nenda teinud, kui meie sulle olleme nou annud; siis ta kostis: polle mitte, sest ma mõtlesin: mele parrandamisega on aega kül. Ei mitte, ütlesid need head innimesed; sest sa ei tea mitte kas sa home weel elad. Nemmad wõtsid siis kätte, ja pallusid Jummalat selle naesega seltsis, ja Jummal kulis nende palwed ja walgustas sedda naeste rahwast nenda et ta hakkas õmmad pattud, ja hinge wigga õige kahhesemisega tundma, ja Jesusse jurest armo otsima; ja temma leidis ka armo, ning hingamist omma hingele õnnisteggia jures. Agga selle naese mees olli üks julge patto orri, kes ei wõtnud waimolikuid asjo kuulda, ja kes wandumisse ning kurja hüüdmisega omma naest wägga kurwastas. Rui ta nüüd teiste käest kuulda sai, et temma naene Jummal armastajatega ümberkäis ja nende pole hoibis; siis ta sai nenda wihhaseks temma wasto, et ta nago meletu innimenne olli. Naene ruttis, ning pallus Jummalat omma mehhe mele parrandamisest eest, ja ka temma sõbbrad pallusid nenda sammoti. Ühhel päwal, kui se naene üksi kōddo olli, ja nuttes omma mehhe eest pallus, et Jesus wõttaks ta süddant ümberpõrda ning ta meelt parrandada, ja tedda taewa tee peäle juhhatada, tundis temma luggedes ühte kinnitust nenda kui olleks se temmale üllewelt antud. Ürrikest aega parrast sedda, näggi ta omma meest koio tullewad; agga hopis teist wiisi kui ennemuiste. Ta ei hüüdnud ennam kurja, waid olli kurwa melega isseennest

pärrast, ja tundis omma ärra kaddunud hinge lugu silmauee-ning nuttoga. Sest aiast ta ei hüüdnud enam kurja, waid ta maenitseb neid, kes kurja hüüdwad, et nemmad peawad sedda mahha jämma, ja ta käib nüüd omma naesega kogodusses, ja otsib temma seltsis omma õnnistust murre ning hõlega, ja kannab mele parrandamisese wilja.

Nenda woib ^{*}Jesand ^{*}ikka weel palwet kuulda ja innimesi ümberpõrda, ja meleparrandamisese pole sata. Kui sa nüüd armas hing, tunned, et sulle tarwis lähhab Jესusse pole põrda; siis ärra lasse ennast mitte omma sõbrade läbbi keelba; waid pallu sinna nende eest, et nemmad ka saaksid õnnisteggia pole põrda. Jესääranis pallu sinna õmmakste eest, ja omma perre rahwa ning sugguwõssa eest. Agga ärra olle sellega rahhul, et sa olled üllesärratud, ja et so südda wahhest saab ligutud; waid kartsu keigest süddamest, et sa Jესusse jures õiget hingamist ning armo, ja tõsist meleparrandamist kätte saad. Jესand ei tahha mitte, et sa üks-päinis temma riki ukse lāwwe peale pead tulles; waid ta tahhab, et sa pead sisse tulles, ning temma jure jama, ja täieste õnsaks sama.

Jummala kartmatta innimesse ots.

Üks noor innimenne, kes hästi kül olli õppetud, ja kellel armo õppetud kül teada olli, ei holind sest ühcegi, waid ellas üks-päinis omma lihharahhmisse järrel; keige sugguse nore ea wallatusse sees. Temma olli nenda, kui üks sullane, kes omma Jესanda rahhmist teab, agga ta ei te sedda mitte. Ta olli õmmade kombede polest mitme innimestele pahhan-

dussaks ning waewaks. Wahhest ta läks küllasse teiste innimeste uste ning afnade ette ning kulas, mis nemmad rakisid; siis ta juttustas jälle teistele, mis ta olli kuulnud; wahhest läks ta jälle kirko ja teggi nori innimesi naerma kirkus, ja teggi jutlusse aial keif suggust wallatust, et teisedgi ei pidand Jummala sanna kuulma. Wahhest, kui keddagit olli temma wasto eesind, olli ta ni wihhane, et ta ei annud enneminne järrele, kui ta olli temmale jälle kahjo teinud. Ja nenda aias temma keifuggust wallatust ja ülleantust, nenda et ta üsna teiste innimeste koormaks ning waewaks olli. Jummal kannatas temmaga fenni, kui ta kahhekünne wie aastaseks sai; siis olli ta patto moot täis. Ta läks siis teistega metsa puid warrastama. Said nemmad esimese pu mahha raiunud, mis nemmad pidid warrastama; siis sündis äkkiselt üks walgus taewast, nenda kui olleks walgo heidnud. Teised küsisid: mis walgus se olli? Temma kostis: ärge kartke mitte! Jummal teeb taewast lahti, et pu wargad woiwad sisse minna. Sai ta sedda ütlenud; siis läks ta pu peale ülles, lbbites jallaga ärra, ja kukkus mahha ning olli kohhe surnud.

Armas innimenne, kes sa sedda loed, mis sulle so süddame tunnistus ütleb? ehk sa olled ka üks julge pattune? ehk on so surma tunnike sulle ka liggi! Arka siis ülles, ja otsi õiget mele parrandamist, ning põra Jესusse pole. Ta woib sind weel aidata. Temma werri, ja ta waim, ning sanna, on ikka weel wāggewad sind aicma.

Õige usk ning lotus Jummala peale kautab ebba usko ärra.

Ühhes küllas olli weisti tõbbi, mis läbbi pal-

jo ellajad surrid. Seäl küllas olli üks naene, kes õige usfoga Jummalata pole hoidis ning temma peäle lotis. Jubba ollid temmale monned ellajad ärra surnud, ja küllarahwas andsid temmale nou, lausujatte ning solapuhhujatte jurest abbi otsida ja ütlesid temmale: ei süno ellajattega polle õige assi, kes teab kes sedda sulle on teinud? Need juttud läksid selle naese süddamesse, ja ta hakkas jubba se peäle mõtlema, kes se kurri inimenne pidbi ollema, kes temmale sedda kahjo teinud, ja selle ning teise peäle mõtteldes ta tundis jubba wiha nende wasto, kelle käest ta arwas sedda õnnetust ollewad tulnud, ja temmale sündis jubba se nou, noiatte käest abbi otsida. Agga äkkiste tulli temma mele, et ilma Jummalata tahtmata ei lange warblane ma peäle, ning need sannad, mis Job ütles, kui temma ommast warrandusfest ilma jäi: Jehowa on annud, Jehowa on wõtnud, Jehowa nimmi olgo kibetud! Jobi ram. 1, 21. Selle peäle läks se naene lauta, langes seäl põlwele mahha ning pallus Jummalata käest andeks, et temma olli kurja mõtlenud teiste inimeste peäle, ja andis keif Jummalata holeks, wõtta ehk jätta ni paljo kui ta mele pärrast pidbi ollema, ja piddas nou keigest ebba usfo kumbedest ärra tagganeda. Selle järrele ta tousis rahholisse süddamega ülles, ja temmale ei surnud mitte ennam üks ainus ellaja ses többes; waid ürrikesse aia pärrast said keif temma ellajad terweks, ja teistele, kes noiatte käest abbi otsisid surrid ellajad ärra.

Ebba usk on üks Jummalata teotus ja ühhe moistlikko inimessesele häbbiks. Sest ebba usfo

tühjade kumbede sees ei woi se wäggi olla, mis ebba usfopiddajad arwawad nende sees ollewad. Ebba usk teeb inimestele ärraräkimatta paljo kahjo. Oh risti inimenne! ärra otsi ilmas mitte abbi ebba usfo kumbede läbbi, ja wõtta süddamesse mis Jehowa 5. Mos. ram. 18 peat. 10 — 14 salmis ütleb: So seast ei pea leitama lausujat egga noida, egga walto wõtjat, egga sedda, kes noia käest küsib. Sest iggamees kes sedda teeb, on Jehowale kui üks hirmus assi.

Üks tallopoeg ärkab ülles patto unnest.

Üks tallopoeg, kes mitto aastat olli arwalikkude pattude sees ellanud, ja omma julge patto tenistussega mitme inimessesele pahhandusfeks olnud, hakkas tundma et temma ellamine üsna Jummalata sanna ning tahtmisse wasto olli, ja temma südda läks kurwaks selle ülle; agga et pattemale wägga maggus olli; siis ta ellas segitpärrast omma wanna wiisi järrele peäle. Agga üksford läks temma metsa puid raiuma, ja kui ta olli ühhe pu mahharaiunud tullid need sannad temma mele: kirwes on jo pude jure külge pandud; sepärrast igga pu, mis head wilja ei kanna, raiutakse mahha, ja wisatakse tüllesse. Luk. 3, 9. Need sannad kohhutasid tedda nenda, et ta wärristes hakkas mõtlema: minna ollen jo ni fuggune pu, ja üks Jummalata kartmata inimenne, kes wäärt on, et mind Jummal iggaweste hukka moistab. Sest aiast tundis temma ni suuret ahhastust ommas süddames omma pattuse ellamisse pärrast, et ta ei woinud ennam julge melega patto tehha, waid ta hakkas sedda kurwastust tundma, mis ükski ei kahhese, kes sedda

tunneb, ja hakkas Jummalat pole pöörama ning omma hinge õnnistust hõlega otsima, ning jäi ka Jummalat kartlikko ellamisse sisse ello otsani ning furri õnaste ärra.

Armas inimenne, kes sa sedda loed! ehk sinu magit olled nisugguse pu sarnane, kelle külge kiripes on pandud! Mõtle ennese peäle ja lasse ennast so õnnisteggia armo läbbi ühheks heaks puuks tehha, mis head wilja kannab, et mitte se luggu so kätte ei tulle, et sind mahha raiutakse ning tulesse heidetakse!

Jummal murretseb.

Üks rikkas mees, kes Jummalat armastas, tundis ühhe päwa ommas süddames ühte aiast waestele head tehha, ja temma mele tulli siis ka üks inimenne; kellel ta pidid head teggema, et ta kül es tea, kas temmale middagit tarwis olli, woi mitte; agga se olli temma süddames nenda, kui olleks temmale õöldud. Sada selle inimessesse kätte rahha. Temma teggi siis selle järrele, mis ta ommas süddames tundis, läks selle mehhe majasse ja andis temmale rahha. Mees olli selle ülle nenda kui ärra kōhkunud, ja tännas sedda rikfast meest silma-wee ja nuttoga, ja ütles: kes on teile teada annud, et ma praego nisugguse hädda sees ollen? ma polse jo ühhelegi kuid Jummalale ükspäinis omma hädda kaebanud, ja temma pole kiskendanud. Agga nüüd ma nään, et ta mo palwed on kuulnud ja on teile se nou süddamesse annud mind aidata. Ühhe tunni eest on mo laps surnud, ja mulle ep olle mitte sedda joudo, tedda mulda sata. Selle hädda sees

tullid need sannad mo mele: hua mind appi willetsusse aial; siis ma tahhan sind peasta! Minna langsin siis omma naefega põlweli mahha ning palusin Jummalat, ja ütlesin temma wasto: sa olled käftnud, et ma sind pean appi hüüdma willetsusesse, ja tootanud, et sa mind tahhad aidata; wata nüüd on mulle öiete kitsas ka, peasta mind!

Kui ma olles omma naefega nenda luggedes põlweli maas ollin; siis teggite teie ukse lahti ja tulite sisse, ning andsite mulle sedda rahha, mis läbbi ma nüüd ollen sest häddast peastetud. Au olgo Jummalale, kes palwesid kuleb, ning waeste ette murretseb, ning tänno olgo ka teile, kes teie Jummalat tahtmisse järrele tete! Nüüd olli rõõm selle waesele ning selle rikkale, ja nemmad kiitsid mõllemad Jummalat, ja pidasid temma armo teud meles.

Kui Jummal ühhe waesele tahhad teiste inimeste läbbi head tehha! kül ta siis ka oskab nisuggusi innimesse leida, kelle süddamesse ta woi sedda nou anda. Da sulle nüüd Jummal joudo annud teisi aidata, ja so mele tulleb, et sa pead sedda ja teist aitma; siis minne ning te sedda; sest nisuggune mele tulletamine tulleb üllewelt. Agga olled sa waene, ning on sulle häddas abbi tarwis, siis loda ka Jummalat peäle, ja mõtle, et ta waeste ette murretseb. Ja kui ta sind immelikkul wiisil so häddast on ärrapeästnud; siis ärra unnusta mitte tōnamatta, ning mõtle, et Jesus, kes omma werd so eest on ärrawallanud, sind nisugguste heateggemistega tahhad ennese pole tombada. Ta peab ka meles mis ta sulle head teinud, ja kuidas sa olled temma heateggemisest wasto wōtnud. Hädda sulle, kui sa tōnamatta olled, ja ei lasse ennast

temma helbusse läbbi meleparrandamisse pole sata; egga anna omma süddant ta kätte, sest siis jääb sa wiimsel päwal habbi sisse.

Üks soldat parrandab omma meest.

Üks soldat, kes ühhe wagga ning Jummalale karrikkõ mehhe jures forteris olli, pallus sebda meest, et ta pididi sebda õppetama kirjotama. Se mees, kes üks õnnisteggia armastaja olli, teggi sebda hea melega, sest ta mõtles isseenneses: kes teab, ehk ma woin selle waese soldatile seäl jures monned head õppetused anda, mis temmale hinge kasuks woivad jääda. Selle Soldati kões olli üks jutto ramat, kus sees monned wagga santid asjad ollid üllespandud. Sebda jutto ramato ta näitis üks kord selle mehhele, ja küsis: mis teie sest ramatust arwate? Se mees ütles temmale: ma tahhan sulle üks teine ramat anda, mis parram on kui so wanna jutto ramat, ja se on se piibli ramat. Soldat mõtles isseenneses: mis ma piibli ramatoga pean teggema, sebda woivad õppetajad kül luggeda, agga soldatist ei äita se ramat mitte; agga se mees ütles temmale: loe agga sebda, sest piibli-ramat näitab keikile innimestele õnnistusse teed, ja iggäiks risti innimenne peab sebda luggema ning temma õppetuste järrele ellama. Ta ütles weel ta wasto: kui sa tahhad piibli-ramatust luggeda, ja temma õppetuste järrele ellada; siis ma tahhan sulle üks piibli-ramat kinkida. Soldat es tahha essteks sebda ramato mitte wasto wõtta; sest ta ei holind sest mitte; agga pärrast ta

wõttis sebda ometti wasto, ja läks sellega ärra. Se mees, kes temmale sebda piibli-ramato olli kinkinud, olli temmale ütlenud: loe agga essteks se kolmas peatük Joannesse ewangeliummi ramatust. Soldat teggi nenda, kui sebda olli kástud, ja kolme päwa pärrast tulli ta jälle selle mehhe jure, kes temmale piibli-ramato annud, ja ütles: se luggu on mo ees nenda armsaks lainud, et minna sebda kolmandamat peatükki Joannesse ewangeliummist ollen päh-hä õppinud. Agga üttele mulle ometti, kas se tõssi on, et Jesus neid sanno on rākinud mis 16. salmis ülles pandud? nenda on Jummal maailma armastanud, et temma omma aino sündinud poia on annud, et ükski kes temma sisse ussub ei pea hukka sama, waid et iggawenne ello temmale peab ollema? Mees kostis temmale: tõeste on Jesus sebda isse rākinud; agga sa pead ka sebda teggema, mis Jesus selle peatükki sees käsib. Soldat kostis: kui need sannad, mis selle kolmandama Joannesse ramato peatükki üllespandud, Jesusse ommad sannad on; siis ma nään kül, et ma pean ueste sündima, nenda kui Jesus kolmandamas, selle peatükki salmis ütles: kui kegi ei sünni üllewelt, ei woi temma mitte Jummalale riki nähha. Mees ütles temmale se peäle: sa pead agga Jummalat palluma, et temma so süddant ümbermutab. Sai Soldat koi sanud; siis wõttis ta jälle omma piibli-ramato kätte ja hakkas seäl sees luggema, ja kui ta piibli-ramato lahti löi; siis juhtus se 15. peatük loka-ramatust ta kätte, kus sest ärrakadduud poia rākitakse. Se luggu langes nenda

temma süddame peäle, et ta hakkas möclemä: seh-
hofesamma ollen minnäge, kui se ärrakaddunud
poeg! ja nüüd hakkas ta omma pattust luggu ning
süddant öiete tundma, nenda kui olleks temmale üks
walgus paistnud, mis sees ta isseennast näggi nen-
da, kui ta olli. Agga et ta kül isseennese ülle olli
ärrakohkunud; siis möcles ta ometi: ma tahhan ka
nenda tehha, kui se ärrakaddunud poeg, ma tahhan
ümberpöörda omma taewase isä pole, ja süddame-
likko palwega temma käest armo otsida. Zeise homi-
ko läks ta warra selle hea mehhe jure, kes temmale piib-
liramato annud, hakkas temma ümber jalga ja tän-
nas tedda piibliramato eest, ja räkis temmale, mis
ta olli luggenud, ja mis ta südda olli tunnud, ja üt-
les: ma tahhan nenda sammoti, kui se ärrakaddu-
nud poeg omma taewase isä pole pöörda ning tedda
palluda. Mees ütles: ma tahhan soga selfis tulla,
ja nüüd langsid nemmad põlweli mahha, ja se mees
pallus Jesust selle Soldati önnistusse pärrast, ni
süddamelikkult, et se Soldat sest aiast hakkas patto
wihkama ning mahhajätma, ning ka teisi maenitse-
ma, ja Jummala jure juhhatama. Selle pärrast sai
ta kül naertud ja pilkatud, agga ta kandis sedda kan-
natlikko süddamega, ja ellas Jummala kartusse ning
dige mele parrandamise sees. Kui ta wahhi peäl olli;
siis olli temmale ifka piibliramat jures, ja kui temmale
aega olli, siis ta lugges seal sees. Temma pealik näg-
gi sedda üksford, ja taples temmaga selle pärrast;
agga soldat räkis temmale keif ülles mis pärrast ta
piibliramato lugges. Selle ülle römustas se pealik
ennast nenda, et ta teisi Soldatisi kängeste kelas
temmale tülli teggemast, kui ta lugges.

*

*

*

Ärra kiitle ennast mitte, et sulle piibliramat on,
et sa sedda loed, ning moistad sest lobbiseda! waid
küsi ennese käest: kas sa olled ka sel wi sil luggen-
nud, et sa olled omma pattust luggu tunda sanud ja
Jäsa pole pöörnud, armo sanud ning meelt parran-
danud. Sest se on se dige kasso, mis sa piiblira-
mato luggemisest pead püüdma. Ja sa waid sedda
ka kätte sada, kui sa süddamest pallud. Kirja luggemise
läbbi peame meie waimolikko ello sama, ja se
sünnib, kui meie ennast kirja luggemise läbbi lasse-
me Jesusse jure juhhatada; sest temma on se igga-
wenne ello, ja jaggab sedda ello neile, kes ta jure
tullewad; ja kui sa olled sedda ello sanud usso läbbi
Jesusse süsse; siis weel lähhäb sulle piibliramat öiete
kalliks, sest et se temmast tunnistab; agga kui sa
mitte sel wi sil ei loe, et sa sedda ello kätte saad;
siis polle sulle so luggemisest ühtegi kasso, nenda kui
Jesus Joannesse Ewangeliummi ramatus 5. peatük-
kis 39. ja 40. salmis ütles: teie katsute kirjad läb-
bi, sest teie arwate, et teil nende sees on iggawenne
ello, ja need on, mis minnust tunnistawad; agga teie
ei tahha mitte minno jure tulla, et teie ello saaksite.

Lapse sanna Jäsa öppetuseks.

Üks laps olli rubbis haige, ja üks küllamees tulli
sedda last waatma. Lapse Jäsa olli põllul ja tulli
nattukse aia pärrast koio ja hakkas kiitma, et põld
olli hästi kaswand. Lapsöris Jäsa pole, sedda
kuuldes; ja ütles Jäsa wasto:

Dh wötta Jummalat siis kita,
Ding wägga aunstada teäl!
Dh wötta allati ka püda

Ja sanna kuulda ilma peäl,
Ja taia ifka sedda teed
Kus õnsaks sawad pattused!

Meed sannad lätšid kohhe Jeso süddamesse, ja ta hakkas sest aiast nenda ellama, kui temma laps olli tedda õppetanud. Laps sai ka ommast haigussest parramaks, ning kaswis tarkuses ning armus.

* * *

Wannemad woikšid kül wahhest ommadest lastest middagi tõppida, kui nemmad agga tahhakšid selle eest murret piddada, et nende lapsed saakšid aegsaste hästi õppetud ning Jesusse jure juhhatud. Agga parrago! kui pissut murret piddawad monned wannemad omma laste õppetamisse eest! ja kui mitto kord se sünnib, et lapsed wannematte kääst patto kumbed õppiwad! Hädda neile, kelle läbbi üks laps hinge polest kahjo saab; Jesus ütleb: Matt. 18. peat. 6. salmis: kes pahhandab ühhe neistsinnatsist pissokesist, kes minno sisse uskwad, sel on parrem, et weski kiwi temma kaela peaks podama ja tedda ärra upputadama süggawama merre kohta. Agga kui wägga meile meie lapsed woiwad määrgiks olla, sedda woime neist sannadest õppida, mis Jesus sellesamma peatükki sees 3. salmis ütleb: kui teie ei pödra ümber, ja ei sa kui lapsokesed, siis ei sa teie mitte taewariki. Panne siis tähhele, kui allandikkud lapsed on! ei nende sees ep olle surust egga uhkust. Panne tähhele kuidas lapsed ilma kawwalusseta, ja selge melega on. Nemmad näitwad ennast ifka nenda ülles, kui nemmad on. Panne tähhele kuidas lapsed ennast lastwad kaswatada, harrida, pesta ning toita! nemmad, wõtwad wasto, mis neile paklutakse, ja et nemmad kül nõddrad on, ja ei woi isseennast aidata; siiski

nemmad lastwad ennast aidata, ja kaswawad wannematte murve läbbi wimaks mehheks. Panne ka tähhele kui kindlaste lapsed wannematte pole hoidwad, ja kudas nemmad neid armastawad! pakku sa ühhe lapsele mis sa tahhad, et ta peab emma jurest ärratullema ning woöra jure minnema, ei ta tulle mitte, waid jääb enneminne emma jure. Oh olleksime meie nenda allandikkud, ja nenda ilma kaswalusseta, kui lapsed; oh wõtaksime meie ka keik wasto, mis Jummal meile omma sanna sees meie hinge õnnistuseks pakub, ja lasseksime ennast nenda harrida ning pärrandada hinge polest, kui lapsed ennast lastwad harrida ihho polest, ja wõtaksime meie ka ni kindlaste Jummal meile õnnisteggia pole hoida, kui lapsed wannematte pole, ja põlgada keik lusti, rõmo, ning patto, mis meid temmast woib ärralahjutada; siis ta arm woiks meid, ehk kül nõddrad olleme, siiski mehheks kaswatada Jummal rikis. Oh kes sedda keik tähhele paneb, kuidas lapsed meile mitmel wiisil woiwad määrgiks olla; sellet on pissokesed lapsed allaci õppetajaks, kes temmale iggapääw woiwad juhatajaks ning määrgiks alla, et ta woiks nende sarnatseks ning taewariki pärriaks sada.

Wanna tallopoeg, noor usklik.

Üks tallopoeg, kes pimmeduses ning rummaluses surema hulka wiisil olli peäle ellanud, ning kahhesakümmed aastat wannaks sanud, näggi ommast poiašt, et ta olli hopis teiseks innimeseks läinud sest aiast, kui ta olli ühhe õppetaja jutlusji kuulnud, kes armo õppetust truiuste kulutades, wäggewal kombel Jesussest tunnistas, ja innimesi temma jure juhatast ning kutsus. Ta wõttis siis kätte ning läks ka

üksford selle õppetaja jutlust kuulma, ja se esimese
 jutlus, mis ta kulis tungis nenda ta süddamese,
 et se wanna mees hakkas ommast patto unnest ärka-
 ma, ja tundma, kui waene temma hinge luggu olli,
 ja kui kaugele temma alles ommast õnnistusfest, ning
 kui tarwis temmale se õige meleparrandamine olli,
 ja temma hakkas fest aiast omma õnnistust sure hõle-
 ga Jeesuse jurest otsima. Kaks aastat parrast sebda
 sai temma haigeks ja lastis õppetajat ennese jure
 kutsuda, temmale Jummal armu anda. Õppetaja
 küsis ta kuest: kui wanna sa olled? wanna mees
 kostis: minna ollen kaks aastat wanna; fest ma ar-
 wan ommad ello päwad fest aiast kui ma ollen Jeesust
 õppinud tundma. Need kahheksakümmed aastat,
 mis ma enne sebda ollen ärra ellanud, ollid üks
 surma ello.

Oh kui mitmed innimesed ellawad selfammal wi-
 sil peale, kui se wanna mees ennemuiste olli ellanud
 ja ei nouagit sebda armo sanna kuulda, mis neile
 saab kulumud, ning jäwad sel wisil fest õnnistusfest
 ilma, mis neile jutluste läbbi pakkutakse. Rahhul
 selle risti innimesse nimmega, mis nemmad kandwad,
 ei noua nemnad mitte selle õnnistusse osalisseks sada,
 mis tõssised risti innimesed ellawa usso sees Jeesuse
 sisse, ning tõssise meleparrandamise sees leidwad.
 Kuulge ommad juhatajad ja wõlke nende sanna!
 nenda maenitseb pühha kirri. Su sellet, kes sebda
 teeb! kü! Jummal nisuggust ka wõttab walgustada,
 et ta omma waest hinge luggu, ning ka sebda igga-
 west ello Jeesuse sees tunda saab; kü! siis nisuggune
 mõtleb:

Oh et ma sind' sa õige illo!
 Ri hilja ollen tunda saand,

Ja sind mo hinge rõdm ja ello
 Ei enne ommaks tunnistand;
 Se kurwastab ja waewab mind,
 Et enne ma ei noudmud sind.

Suur kannatus.

Üks tüdruk — Ann olli temma nimmi — olli üh-
 heksa aastat jooksiast nenda haige, et ta wimaks ei
 woinud enam kät, egga jalga ligutada, ja et ta ei
 woinudgit enam söma parrast suud lahti teha.
 Separrast pididi keik temma toidus ning jomaaeg,
 mis ta weel wõttis, temmale sühho kallatud söma
 ühhe pisikesse auko läbbi, mis se läbbi olli sündinud
 et temmale üks hammas olli suust ärratulnud. Agga
 ta kannatas omma wallo wägga sure kannatussega,
 ja et kü! temma ellamiune ni wägga waewalinne ning
 willets olli; siiski ta pallus omma õppetajat, et ta
 temma matmise jures pididi nende sannade ülle jut-
 lust teggema, mis Josua ramat. 23. peat. 14. salm.
 ülespandud: "Wata ma lähhan tänna keige ma-
 ilma teed, ja teie teate keiges ommas süddames ja kei-
 ges ommas hinges, et ei olle mahhalangenud ühte ai-
 nust sanna keikist neist häist sannust, mis Jehowa mo
 Jummal mulle on rakinud: keik on kätte tulnud, ei
 olle fest ühte ainust sanna mahhalangenud."

Meie ellamine on mitme willetsusega ümberan-
 tud, ja need willetsused peawad meile hinge kasuks
 tulles, ning tullewad ka kasuks, kui meie kannat-
 ussega neid ärrakanname, ning se peäle mõtleme,
 mis head meile Jummal nende läbbi sowib, ja kui
 meie kindlaks jame temma armastuse sees. Agga kes
 kannatamatta melega willetsuse aial hakkab nurrise-
 ma, ehk ka nenda kui monned jummalakartimatta in-
 nimesed teggewad, hakkab kurja hüüdma; se ei sa

neist willetfusdest ühtegi kasso, mis Jummal ta peäle p. anneb, waid teeb agga omma wallo, ning willetfust kannatamatta melega weel suremaks ning raskemaks.

Agga kui meie näme, et jubba sin' ma peäl ni ras- ted haigusfed ja kanged willetfusfed wahhest inni- meste peäle tullewad,

Et wahhest monni wallo

Ja waewalinne ello

Siin pinab itnimest:

Et többi arra kurnab,

Luud kondid arra murrab,

Leeb ramnotumaks waewalist.

Siis peaks ka meie mele tullesma, mis selle salini sees dölbakse:

Mis saab siis pörgus sama

Kus peab toggutama

Keit saggust appardust

Kui ühhel hobil sulle

Ja hulgal tulles peäle

Hirm, hädda, wallo, jättestus?

Ja siin ma-ilmas on ometti lotus et surm wimaks keit haigust ning willetfust lõppetab; agga seal pör- gus ep olle ennam mitte peästmist lota- Oh kui su- rek's tulles Õnnisteggia arm kita, et temma meid pat- tust ja hullatusfest on arra peästnud, ja kui suur peaks nüüd meie murre ollema usfo läbbi temma sisse pör- go wallust ning hullatusfe kartusfest lahti peästetud ning iggawesse ello osfalisfeks sada.

More tüttruko surm.

Üks noor tüttruf, kes wägga targaste olli kaswa- tud, ja nores põlwes õige, ja ellawa usfo läbbi Õnnis- teggia aga tutwaks sanud sai omma kahhesfateistkü- nemal aastal haigeks ja surri arra. Sel päwal, kui ta surri kutsus temma ühte tüttruko, kes temmaga

wägga tuttaw olli ennese jure, ja ütles temmale: wa- ta nüüd mo peäle, ma surren arra, ja sinna nääd mis assi se surreminne on. Sa leed ka surremas. Sa kaid küil praego ma-ilma järrele; agga ma-ilm ei te sulle mitte head. Jätta ma-ilma mahha, ning loe ommas piiblimatus, ja õppi Kristust tundma; siis leed ja ka õnsaks samas. Arra katsu mitte ennast kal- liste riettega ehhitada, waid jätta sedda tühja ehhi- tamist mahha! Kas sa tahhad mulle sedda tootada? Se tüttruf hakkas nutma, a ga ta ei kostand ühtegi. Se haige küsis teist korda: ka sa tahhad mulle sed- da tootada? Zeine kostis nuttes: Jaj! Selle jär- rele kutsis se haige tüttruf omma sösfart ennese jure ning räkis temmale selsammal wiisil, ja wimaks ta pallus weel, et õppetaja temma matmisfe jures pibdi noort rahwast maenitfema, nores põlwes õnnistust otsida ning õnnisteggiaale süddamed anda.

Oh peaksid noored innimesfed allati meles piddama, et nemmad surrelikkud on; siis naad ei lähhäks ka ilmas nenda julgeks, ja peaksid nemmad nores põl- wes Jummalta sanna luggema, ning süddamesfe wõt- ma, ja õnnistust takka noudima; küil nemmad siis nisugguse järke peäle saaksid, et nemmad ka woif- sid üksford õnsaste arrasurra.

Õdetsmik parrandab meelt.

Ruidas Jummal wahhest immelikkul wiisil üht innimest woib mele parrandamisfe pole sata, näitab se sundinud assi, mis siin on üllespandub.

Englandi maal on monned koggodusfed, mis wen- dade koggodusfeks nimmetakse, need on ühhed tösfis- fed risti innimesfed, kes Õnnisteggia armastawad, ja temma sanna järrele ellawad; agga ma-ilma rahwas

ei pea neist luggu, sest et ma-ilm kurjusfes seisab; ja nenda, kui need tõsifised Jeesuse armastajad ikka ma- ilma rahwa ees on alwad olnud, nenda on ka need wendade koggodused Englandi maal ma-ilma rahwa ees alles alwad. — Seal maal ellas üks wanna kõrtsmik, kes mitto korda olli se peäle wandunud, et ükski inimenne ja ükski asfi ei peaks tebd aiama egga sundima nisugguse wendade koggodusse sisse minnema, egga wendade jutlust kuulma. Agga ta olli kuulda sanud, et nende wendade laulminne nende koggodusse, ning kirikluse sees pidbi wägga kanna kuulda ollema. Selle samma asja parrast ta wõttis kätte ning läks ometi üksford wendade kiriko; sest et ta wägga forwis sebda kanna laulmist kuulda. Agga enne kui ta seina läks, wandus temma meel hirmsaste selle peäle, et ta es tahha koggoniste nende jutlust kuulda, waid üks päinis nende laulmist. Se laulminne olli ka nenda kanna ta ees, et se wägga temma mele parrast olli. Sai nüüd laulminne lõppend; siis tulli õppetaja kansli peäle, ja wanna kõrtsmik pidbas möllematte kättega ommad kōrwad kinni, et ta es pea mitte ühte sanna sest jutlusest kuulma. Agga üks karmes gulli lendes; ja istus temma ninna otsa peäle ja pistis tedda ni kibbedaste, et se wanna mees pidbi teist kät kōrwa külgest ärrawõtma ning sellega sebda karmest ärraaiama; se läbbi läks üks kōrw temmale lahti ja umbest sel aial juhtus, et õppetaja need sannad ütles: kel kōrwad on kuulda, se kuulgo! Need sannad läksid kui mõd kõrtsmikko südamesse, ta wõttis teist kät ka teise kōrwa külgest ärra, ia kulis jutlust otsani möllematte kōrwadega, parrandas meelt ning hakkas sure holega õnnistusse te peäle kaima ja kitis parrast sebda mitto kord Jummal immelikuid armo teggusid, et ta tedda ühhe karmise läbbi olli mele par-

randamisse pole saatnud, ja tedda ühhe ni pissolesse loma läbbi sundinud armoõppetust kuulma. Ja surri ka õnsaste ärra, ja leeb kul nüüd õnsade hingede feltsis taewas ollemas.

Kül se eru karjane, kes omma ello on jätnud lamaste eest, katsub igga ühte innimest tõe tundmissele fata, ni hästi omma sanna, ja armo, ning helbusse üllesnaitmisse, ja omma sakramentidega, kui ka haigusse, risti ja willerjusse, ning mitme mu wiiside ning asjade läbbi, nenda kui meie Jobi ramacus 33. peat. 29. ning 30. salmis loeme: wata sebda keik teeb Jummal kaks, ehk kolmford innimessega, et ta temma hinge taggasi sadab hukkarusfest, et ta saab walgustud ellawatte walgussega. Ja nenda ütleb õnnisteggia ka isse: wata, ma seisn ukse ees ning kōpputan, kui kegi minno heäle wõttab kuulda ja ukse lahti tehha, selle jure tahhan ma sisse minna ja õhtofomaaega temmaga süa, ja temma minnoga. Meist kahhest sannadest woime meie nähha, et se, kes on tulnud otsima, ja õnsaks teggema, mis ärrakaddanud, ka armo ning truussega igga ühhe hinge järrele kãib, ja piab tedda üllesärratada patto unnest, ning walgustada, ning et ta omma armo igga ühhele pakub. Kes nüüd ennast ka lassib üllesärratada, ja mitte melega filmad kinni ei panne ning süddant kōrwaks ei te, tõe tundmisse wasto, nisuggust woib Jeesus omma waimo, ja sanna läbbi walgustada, et ta tunda saab, mis ta hinge rahhule tarwis lähhãb, ja et ta õige usso ning mele parrandamisse pole saab, ning Jeesuse sees iggawest ello leiab. Agga kes keik need kutsmissed, mele tulletamissed

ning nomimissed, larristamissed, ning Jummal
heldusse ning armo märkid, mis läbbi ta inni-
messi tahhab mele parrandamisse pole sata, un-
nustab ning süddamest ärra lämmarab, ja ennast
nende wasto kõrwaks teeb, ja melega patto sisse
jääb, nisuggune jääb omma sü läbbi waimo-
likko surma sisse, ja ei sa iggawest ello Jესusse
sees kätte, ja se sanna sest ristist, mis usklikketele
kes Jესusse heält wõtnud kuulda, Jummal
wäeks, ja õnnistusseks on, se on neile üks jõlle-
dus, seit et sellesinnatse ma ilma Jummal nende
meled sõggedaks teinud, et neile ei pea paistma
armo õppetusse walgus Kristusse auust, kes on
Jummal kuis 2. Kor. ram. 4. peat. 4. satin.

Kui Jესus hüab, kuse sa
Ning anna süddant teinmal ka!
Ea woib sind õnsaks tehha weel;
Separrast tutsus ta sind teäl.

Kui omma süddant kõrwaks teed
Siis sinna wiisist tundmas leed
Et eunam pimmedaks meel saad,
Ja wimaks wallo kannatad.

Kui omma süddant lahti teed,
Siis wõtwad sind need armo käd
Siin hoida rummalusse eest,
Ning peästa põrgo wallo käest.

Naad wõtwad sind ka õppeta
Se kirsa tee peäl kõndida
Ja sulle ükskord jaggada
Se taewa ello lõpmatta.

REB 815
Luggemisso
R 12.671

